

۲۲۵۴

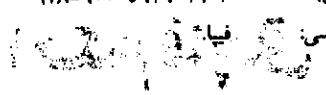
خمس

احکام قاجاق

وبیسی احکام فقهی خرید و فروش کالی قاجاق

www.ketab.ir

مهدی فرهنگ دلییر

سرشناسه: فرهنگ دلیر، مهدی، ۱۳۶۱-
 عنوان و نام پدیدآور: احکام قاجاق و بررسی خرید و فروش کالای قاجاق/ تألیف
 مهدی فرهنگ دلیر
 مشخصات ناشر: قم: وفایی، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: ۲۵۴ ص.
 شابک: ۸۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۲۶-۱۹-۳
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 یادداشت:
 موضوع: قاجاق (فقه)
 موضوع: قاجاق - جنبه‌های مذهبی - اسلام
 ردی بندی کنگره: ۱۹۸/۶/ق۲/۱۹۸ BP
 ردی بنای دیویی: ۲۹۷/۳۷۹
 شماره کاتبی: ۳۴۴۶۲۵۲

احکام قاجاق و بررسی احکام فقهی خرید و فروش کالای قاجاق

مؤلف: مهدی فرهنگ دلیر
 ناشر: انتشارات قلم جوان
 صفحه‌آرا: [www. word2book.ir](http://www.word2book.ir)
 ویراستار: رامین باباگل‌زاده
 نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۳
 تعداد صفحات و قطع: ۲۵۴ صفحه - رقعی
 تیراژ: ۱۰۰ نسخه
 قیمت: ۸۰ تومان
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۲۶-۱۹-۳

حق شرعی و قانونی چاپ مخصوص ناشر است.

مراکز پخش:

آدرس: قم - خیابان ارم - نرسیده به چهارراه شهدا - پلاک ۳۵۱ - انتشارات وفایی

تلفکس: ۳۷۷۴۱۷۴۲ - ۰۲۵ - تلفن: دفتر ۳۷۷۳۹۴۷۳ - ۰۲۵

همراه: ۰۹۳۸۶۹۴۳۳۰ - ۰۹۱۲۱۵۱۸۲۸۴

فهرست

مقدمه ۱۲

بخش اول: مفاهیم و کلیات ۱۹

فصل اول: مفاهیم ۲۰

۱. ماهیت قاچاق از نظر لغوی و اصطلاحی ۲۱

۱-۱. نظر لغوی ۲۱

۲-۱. از نظر اصطلاحی ۲۲

۳-۱. تعریف قاچاق از نظر قانونی ۲۲

۴-۱. تعریف مورد قبول ۲۳

۲. قاچاقچی ۲۳

۳. کالاهاى ممنوع‌الورود و ممنوع‌الخروج ۲۴

۴. معامله قاچاقی ۲۴

۵. گمرک و ماهیت آن ۲۶

معنای لغوی ۲۶

معنای اصطلاحی ۲۶

فصل دوم: کلیات ۲۸

۱. قوانین مربوط به قاچاق ۲۹

سابقه قوانین مربوط به قاچاق ۲۹

۲. سازمان‌های کاشف ۳۲

۳. سازمان جمع‌آوری و فروش اموال تملیکی ۳۲

۴. انواع قاجاق کالا ۳۳
- قاجاق اموال موضوع عایدات دولت ۳۳
- قاجاق گمرکی ۳۴
- قاجاق از نظر مبادی ۳۴
- قاجاق از نظر روش ۳۴

بخش دوم: بررسی حکم قاجاق و معامله کلا قاجاق ۳۷

فصل اول: قاجاق و معامله کالاهای قاجاق ممنوع التجاره ۳۸

۱. قاجاق و معامله قاجاقی کالاهای نجس (مشروبات الکلی و سگهای زینتی) ۳۹
- حکم خرید و فروش کالای نجس ۴۰
- نظر اول ۴۱
- نظر دوم ۴۲
- دلایل نظر اول ۴۲
- دلایل نظر دوم ۴۳
- مراد از حرمت در کلام فقها ۴۵
- ۱-۱. حکم تکلیفی قاجاق و معامله قاجاقی مشروبات الکلی ۴۷
- حرمت تکلیفی قاجاق و معامله قاجاقی مشروبات الکلی برای مافع غیر عقلایی ۴۷
- ۲-۱. حرمت تکلیفی قاجاق و معامله سگهای زینتی و خانگی ۴۹
- دلایل ۵۱
- دلیل اول: روایات خرید و فروش سگ ۵۱
- دلیل دوم: اجماع ۵۳
- قاجاق اعیان نجس برای منافع حلال و عقلایی ۵۳
- قاعده اهم و مهم ۵۳
- مرجع تشخیص این اهم و مهم در جامعه ۵۵

۵۷	احکام وضعی درباره قاجاق شراب و سایر سگ‌های زینتی
۵۷	بطلان جمیع معاملات قاجاقی شراب و سگ‌های زینتی برای منافع حرام
۶۰	۲. قاجاق و خرید و فروش اسلحه و مهمات نظامی
۶۰	مقدمه
۶۱	تبیین موضوع سلاح
۶۱	تاریخچه این بحث
۶۲	استعمال سلاح
۶۳	اقوال و ادله‌های مربوط به تجارت سلاح با کشورهای دیگر
۶۳	دیدگاه اول
۶۳	دیدگاه دوم
۶۴	دیدگاه اول: خودش سه نظر را تشکیل میدهد
۶۸	بیان دیدگاه دوم
۷۳	حکم تکلیفی قاجاق (حمل) اسلحه و نیز معامله قاجاقی آن
۷۴	حالت اول: در زمان تشکیل حکومت اسلامی
۷۴	حالت دوم: در زمان عدم تشکیل حکومت اسلامی
۷۵	معامله قاجاقی اسلحه در صورت اضطرار
۷۶	قاجاق اسلحه به صورت گسترده برای منافع عمومی
۷۷	قاجاق اسلحه به کشور اسلامی ایران در زمان جنگ
۷۸	احکام وضعی
۸۳	عدم تملک اموال و ثروتهای حاصل از قاجاق اسلحه
۸۴	۳. کالای قاجاقی که موجب ضرر مستقیم به شخص یا اجتماع هستند
۸۴	۳-۱. قاجاق و معاملات مواد مخدر
۸۵	تبیین موضوع مواد مخدر
۸۶	سابقه تاریخی مواد مخدر در فقه
۹۱	ادله حرمت مصرف مواد مخدر
۹۵	ادله حرمت تولید و قاجاق و معاملات مواد مخدر
۹۸	حرمت از باب اشاعه فحشا و فساد در جامعه

- قاعده نفی سیل ۹۹
- اطلاق «مفسد فی الارض» بر قاجاقچی ۱۰۰
- احکام وضعی معاملات ۱۰۳
- احکام جزائی و مجازات قاجاقچیان مواد مخدر ۱۰۵
- تعزیر مالی از قبیل توقیف و مصادره اموال مکتسبه از طریق مواد مخدر ۱۰۷
- مجازات مفسد فی الارض ۱۰۷
- مجازات مصرف کننده ۱۰۸
- خلاصه و نتیجه گیری ۱۱۰
- ۲-۳. قاجاق و خرید و فروش ماهواره ۱۱۰
- موضوعات راجع به قاجاق ماهواره ۱۱۲
- حکم تکلیفی استفاده از ماهواره ۱۱۲
- بررسی آثار و اقسام ۱۲۲
- حکم ثانوی استفاده از ماهواره ۱۲۴
- حکم تکلیفی خرید و فروش ماهواره ۱۲۶
- حکم قاجاق و معاملات قاجاق بر اساس ادله ثانوی ۱۳۰
۱. قاعده لاضرر ۱۳۱
۲. قاعده نفی سیل ۱۳۲
- احکام وضعی ۱۳۵
- الف) شرط کردن منافع حرام ۱۳۵
- ب) قصد کردن منافع حرام ۱۳۶
- ج) عدم قصد منافع حرام ۱۳۸
- نحوه برخورد حکومت با قاجاقچیان ماهواره ۱۴۳
- الف) استفاده کننده برای قصد حرام ۱۴۳
- ب) قاجاقچی ها و فروشندگان ۱۴۵
- خلاصه و نتایج ۱۵۰
- فصل دوم: قاجاق و معاملات کالاهای مجاز التجاره ۱۵۳

کالاهای مجازالتجاره.....	۱۵۴
۱-۲. قاچاق کالا از کشورهای حربی.....	۱۵۴
کافر.....	۱۵۵
حربی.....	۱۵۵
احکام کافر حربی.....	۱۵۷
حکم تکلیفی و وضعی معامله با کافران حربی.....	۱۵۸
۱-۲. حرمت تکلیفی قاچاق کالا و خرید و فروش کالای قاچاق با	
کشورهای حربی.....	۱۶۴
۱. قاعده حرمت تقویت کفار.....	۱۶۵
۲. قاعده عدم سلطه خارجی یا همان قاعده نفی سیل.....	۱۶۷
۱-۲. حکم تکلیفی معاملاتی که روی این کالاها در داخل کشور انجام	
می شود.....	۱۶۹
۱-۲. احکام وضعی.....	۱۷۰
۲. حکم قاچاق و معامله قاچاق با کشورهای اسلامی و کافران غیرحربی.....	۱۷۳
۱-۲. حکم اولی قاچاق و معامله با مسلمانان سایر بلاد اسلامی.....	۱۷۳
۲-۲. حکم اولی قاچاق با بلاد کافر غیرحربی.....	۱۷۵
۳-۲. حکم ثانوی قاچاق و معاملات قاچاق با کشم های غیرحربی.....	۱۷۹
۱. قاعده لاضرر.....	۱۷۹
ضررهای قاچاق و خرید و فروش کالای قاچاق به جامعه.....	۱۸۲
پیامدها و زیان های اقتصادی.....	۱۸۲
آثار و ضریان های فرهنگی.....	۱۸۳
مضرات و زیان های سیاسی.....	۱۸۳
۲. قاعده مصلحت (قاعده اهم و مهم).....	۱۸۷
شمول و گستره این قاعده.....	۱۸۸
مرجع تشخیص مصالح عمومی جامعه.....	۱۸۹
نتیجه.....	۱۹۲

۳. وجوب تبعیت از احکام حکومتی ولی فقیه و عدم جواز مخالفت با آن
 ۱۹۲.....
 مشروعیت صدور حکم حکومتی..... ۱۹۲.....
 گستردگی جواز صدور احکام حکومتی..... ۱۹۷.....
 الف) محدودیت در چهارچوب احکام فرعیه..... ۱۹۸.....
 ب) نظریه علامه طباطبائی..... ۱۹۹.....
 ج) نظریه سوم: ولایت مطلقه..... ۲۰۰.....
 جایگاه احکام حکومتی..... ۲۰۱.....
 وجوب اطاعت از احکام حکومتی..... ۲۰۲.....
 حرمت مخالفت..... ۲۰۴.....
 مخالفت قاچاق و معاملات قاچاقی کالا با احکام ولی فقیه..... ۲۰۵.....
 معاملات قاچاقی بین دو کشور شیعه..... ۲۰۶.....
 دامنه و وسعت تأثیر قاچاق..... ۲۰۷.....
 خلاصه فصل دوم..... ۲۰۹.....

بخش سوم: احکام مربوط به ملکیت کالای قاچاق..... ۲۱۱.....

- فصل اول: حکم ضبط کالای قاچاق توسط حکومت و فروش آن ها..... ۲۱۲.....
 ۱. ضبط از خود قاچاقچی..... ۲۱۳.....
 مشروعیت تعزیر در اسلام..... ۲۱۵.....
 انواع تعزیر..... ۲۱۶.....
 اقوال درباره تعزیر مالی..... ۲۱۷.....
 دلایل جواز تعزیر مالی..... ۲۱۸.....
 ۲. ضبط کالای قاچاق از خرید و فروش کننده داخل کشور..... ۲۲۲.....
 ۱. ضبط کالا از قاچاقچی واسطه‌ای..... ۲۲۲.....
 ۲. ضبط کالا از فروشنده رده آخر و مصرف کننده..... ۲۲۳.....
 ۱-۲. ضبط کالای ممنوع التجاره..... ۲۲۳.....
 ۲-۲. ضبط کالای مجازالتجاره..... ۲۲۴.....

۲۲۷.....	خلاصه فصل اول
۲۲۹.....	فصل دوم: حکم مالکیت قاچاقچی و فروشنده واسطه
۲۳۰.....	مالکیت کالاهای ممنوعالتجاره
۲۳۰.....	مالکیت قاچاقچی (در کالاهای مجازالتجاره)
۲۳۱.....	اقتضای نهی در معاملات
۲۳۵.....	مولوی بودن قوانین قاچاق
۲۳۸.....	حکم مالکیت فروشنده واسطه‌ای
۲۳۹.....	فصل سوم: مالکیت خریدار کالای قاچاق
۲۴۰.....	خریدار واسطه‌ای
۲۴۰.....	خریدار مصرف کننده
۲۴۱.....	خلاصه این بخش
۲۴۳.....	کتابنامه

مقدمه

قاچاق کالا و نیز معامله کالاهای قاچاق موضوعی است که در سال‌های اخیر آسیب‌های بسیاری را از جنبه‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی به کشور وارد کرده است. کتاب پیش رو، تلاشی در جهت تبیین احکام فقهی قاچاق و معاملات قاچاقی است تا با آگاه کردن مردم و نیز مسئولان از این احکام، گامی مثبت در کاهش این پدیده برداشته شود.

به اختصار، قاچاق عبارت از هر گونه تعالیت غیرقانونی در رابطه با ورود و خروج کالا از کشور یا خرید و فروش این کالاهاست. درباره قاچاق کالاهای ممنوع‌التجاره، مثل مشروبات یا سلاح یا مواد مخدر، ادله اولیه‌ای وجود دارد که می‌توان آن‌ها را درباره قاچاق و خرید و فروش قاچاقی اجرا کرد. در رابطه با مشروبات الکلی روایات فراوانی بر حرمت هر نوع فعالیت، از جمله حمل و نقل و خرید و فروش وجود دارد و همین کارها در قانون مصداق قاچاق است که از این‌جا حرمت این فعالیت‌ها روشن می‌شود. درباره اسلحه و مهمات نظامی با توجه به وجود روایات بر حرمت برخی حمل و نقل و معامله‌ها می‌توان آن‌ها را بر

قاچاق و معامله قاچاقی این‌ها تطبیق کرد؛ البته کسانی مثل امام علیه السلام آن را امری کاملاً سیاسی می‌دانند که اختیارش به دست حاکم اسلامی است. بنا بر این مبنا و با توجه به این که هر نوع قاچاق و معامله قاچاقی سلاح برخلاف قوانین حکومت و حاکم اسلامی است، حرمت این نوع فعالیت‌ها آشکار می‌شود. دربارهٔ مواد مخدر و ماهواره نیز عمده دلایلی که وجود دارد، قاعده «لا ضرر و لا ضرار» و نیز قاعده «حرمت اشاعهٔ فحشا و فساد» است و فقهای محترم با این دلایل، حکم به حرمت قاچاق و خرید و فروش قاچاقی این کالاها کرده‌اند.

دربارهٔ ضبط کالاهای قاچاق، ابتدا اشاره‌ای به مشروعیت و دامنهٔ تعزیرات حکومتی و مالی شده و با توجه به این مبنا که در اسلام، اختیار تعزیرات به دست حاکم است، اعمال انواع تعزیرات مالی از جمله ضبط کالاهای قاچاق، طبق موازین دستورات اسلامی است. البته در این‌جا عده‌ای نیز تعزیرات را منحصر در تعزیرات بدنی دانسته‌اند. در مورد مالکیت برخی کالاهای قاچاق ممنوعهٔ تجارت، مثل مشروبات الکلی و مواد مخدر با توجه به این که بیشتر فقها قائل به بطلان این معاملاتند، مخصوصاً اگر به صورت قاچاقی انجام شود، از این رو صاحبان این کالاها مالک این کالاها نمی‌شوند. همین‌طور کسانی که این کالاها را قاچاق و حمل و نقل می‌کنند، کارشان حرام و مزدشان حرام است. بنابراین، حکومت علاوه بر این که می‌تواند این کالاها را بنا

قاجاق کالا و خرید و فروش کالای قاجاق از دیرزمان مطرح بوده است. به عقیده تاریخ‌نگاران، سابقه از کالای قاجاق کالا در اعصار گذشته، به قدمت تاریخ تجارت است. از سده ششم تا سده دهم قمری، کسب منفعت و نیز وضع انواع مالیات و عوارض مختلف برای ورود و خروج کالا به داخل هر قلمرویی، نوع بشر به فکر فرار مالیاتی و خروج و ورود غیرمجاز کالای خود از قلمرو ساکن در آن افتاد و به

۱. ستاد مرکزی مبارزه با قاجاق کالا، معاونت پژوهش و آمار و اطلاعات،

تبع آن زاهدکارهای این ناهنجاری، در طول تاریخ، تنوع و پیچیدگی بسیاری پیدا کرد.

به اعتقاد مؤلف کتاب تاریخ گمرک ایران^۱ یکی از عواید دولت اشکانیان درآمد گمرکی بوده است. وی به نقل از «راولینسون»، محقق و خاورشناس انگلیسی می‌نویسد: در زمان اشکانیان حقوق گمرکی از کالاهای وارداتی وصول می‌شد، و صادرکنندگان کالا از این پرداخت معاف بوده‌اند. معلوم است در آن زمان هم کسانی در صدد بودند بدون پرداخت حقوق گمرکی کالا را وارد کنند. به هر حال تاریخ قاچاق کالا، تاریخی طولانی است و شاید تاریخ دقیقی نتوان برای آن پیدا کرد.

پس از ظهور اسلام با توجه به مقررات و قوانین اسلامی که در ایران حاکم شد، خرید و فروش و توزیع بخشی از کالاهای مثل انواع شراب، آلات موسیقی، خوک و آلات قمار که حرام شرعی پیدا کردند، ممنوع و مستوجب مجازات شرعی شد. پس از شروع قانون‌نویسی در ایران، قانون تشکیل ایالات و ولایات و دستورالعمل حکام، مصوب ۱۲۸۶/۹/۲۷، موضوع نگهداری و خرید و فروش کالای قاچاق در داخل کشور را مورد توجه قرار داد.

۱. مجید یکتائی، تاریخ گمرک ایران، ص ۱۰

با توجه به این که نظام جمهوری اسلامی ایران از سویی، داعیه‌دار اسلام ناب محمدی و الگویی برای سایر کشورهای اسلامی است و رهبری جامعه اسلامی را بر عهده دارد، و از سوی دیگر، حفظ این نظام به منزله حفظ اصل اسلام است و تضعیف این نظام موجب تضعیف اسلام خواهد شد، بدین جهت باید با هر مشکلی که این نظام را تهدید می‌کند مبارزه کرد. یکی از مشکلات مهم جامعه اسلامی ایران، قاچاق کالا و خرید و فروش کالای قاچاق است که به عقیده کارشناسان، پی‌آمدهای نامطلوب اقتصادی و اجتماعی و آثار زیانباری بر جامعه اسلامی گذاشته است. پی‌آمدهای اقتصادی همچون رشد بیکاری، ضعیف شدن اقتصاد، رشد فقر و افزایش مشکلات رفاهی، و پی‌آمدهای فرهنگی مانند افزایش تجمل‌گرایی، ترویج فرهنگ بی‌گناه و رشد فساد اخلاقی و همین‌طور پی‌آمدهای سیاسی، که موقعیت نظام اسلامی را در جهان و منطقه در مقابل دشمنان تضعیف می‌کند. از این‌جاست که رهبر معظم انقلاب، دستورات فراوانی به مسئولان نظام در این باره ابراز داشته‌اند.

بنابراین، بر همه به خصوص حوزه‌های علمیه واجب است به مبارزه با این مشکل عظیم بپردازند. فضایی حوزه می‌توانند از طریق بیان

۱. از جمله فرمان هشت‌ماده‌ای رهبر انقلاب به سران سه قوه درباره مبارزه با مفاسد اقتصادی.

احکام شرعی، جامعه اسلامی را آگاه و بیدار کنند، چراکه بهترین راه برای مبارزه با پدیده قاچاق، راه فرهنگی و آگاهی دادن مردم به احکام و نظریات اسلام است. و با توجه به این که اکثریت مردم کشور ما مسلمانند، دانستن احکام فقهی مربوط به قاچاق کمک شایانی به مبارزه با این پدیده می کند.

نگارنده کتاب بر آن است تا احکام فقهی قاچاق کالا و خرید و فروش و برخورد با آن را به دست دهد، تا بتواند با آگاهی دادن به مردم و مجریان امر و همین طور قانون گذاران، گامی مؤثر در زمینه کاهش قاچاق کالا بردارد، درجند مبارزه با این پدیده شوم گام های اساسی دیگری نیز نیاز دارد.

مهدی فرهنگ دلیر

بهار ۱۳۹۳

www.ketab.ir